

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36013692	IES Val do Tea	Ponteareas	2022/2023

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Bacharelato	Filosofía	1º Bac.	3	105

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	18
4.2. Materiais e recursos didácticos	19
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	20
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	20
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	21
6. Medidas de atención á diversidade	21
7.1. Concreción dos elementos transversais	22
7.2. Actividades complementarias	23
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	23
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	24
9. Outros apartados	24

1. Introducción

Esta programación didáctica desenvolve a materia de Filosofía para o 1º curso de Bacharelato tendo como referencia o Decreto 157/2022 de 2022 onde se define o curriculum da ESO e Bacharelato na CA de Galicia.

Na elaboración das unidades didácticas tívose en conta en primeiro lugar a especificidade da filosofía. Neste sentido é importante ter en conta que a filosofía propónse fomentar a reflexión sobre os problemas universais e fundacionais ao mesmo tempo que ofrecer unha caixa de ferramentas para a reflexión crítica e racional sobre eles. Sempre coa intención de promover a madurez persoal e social do alumnado, dende a súa autonomía, coa adquisicións de instrumentos e a súa posta en práctica.

Polo tanto, a materia de 1º de Bacharelato constitúese como unha introdución á filosofía con tres finalidades: (1) Por un lado, ofrecer un marco conceptual e metodolóxico das inquietudes universais e fundacionais do ser humano; (2) Por outro lado, fomentar os instrumentos de diálogo e escoita racional dunha sociedade democrática e ética coas ferramentas da argumentación racional; e finalmente (3) adquirir as ferramentas para a reflexión crítica e creativa sobre un mesmo e sobre os problemas da sociedade contemporánea.

En coherencia con estes plantexamentos a materia de 1º de Bacharelato é unha introdución á filosofía. Busca fomentar a adquisición no alumnado de: (a) unha perspectiva holística e interdisciplinar sobre os principais problemas filosóficos; (b) un uso rigoroso e non dogmático da pluralidade de perspectivas filosóficas; (c) o pensamento autónomo e rigoroso; e finalmente, (d) o recoñecemento das diversas concepción e ideas sobre os problemas filosóficos.

Outro aspecto tido en conta no deseño da programación foi a especificidade do noso centro educativo, o seu entorno e as características do alumnado. A presente programación desenvólvese no IES Val do Tea. No noso instituto, impártense estudos de Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Educación para Adultos/as e Escola Oficial de Idiomas. Situado no núcleo urbano de Pontearreas (provincia de Pontevedra), o noso alumnado procede maioritariamente da propia vila e do entorno rural de dito concello. Tamén hai un pequeno volume de alumnado que se achega ao noso centro desde concellos limítrofes (especialmente para cursar o Bacharelato de Artes). Así mesmo, contamos con alumnado, en número crecente nos últimos anos, procedente da emigración, sobre todo de países latinoamericanos. Cómpre salientar que, debido á dispersión da poboación, gran parte do alumnado ten que empregar o transporte público para desprazarse ao centro. O núcleo principal de servizos concéntrase na vila, que conta cunha pequena biblioteca, un auditorio con salón de actos, un conservatorio de Música, así como un polideportivo e piscina. O acceso de boa parte do noso alumnado a estes servizos culturais ou de lecer é imposible, pero nalgúns parroquias circundantes tamén hai centros de lectura onde se organizan diversas actividades culturais. A maioría do noso alumnado emprega as dúas linguas, galego e castelán, constatándose dúas realidades: unha maioritaria na que a lingua materna é o castelán, e outra na que o galego é a lingua nai. Aínda así, existe unha tendencia cada vez maior a que o castelán sexa a lingua materna. No proxecto curricular do IES Val do Tea destaca como seña principal de identidade a defensa dun ensino público e integrador sen facer diferenzas, respectando os dereitos básicos e educando na solidariedade, na igualdade e na convivencia pacífica. (descripción do entrono socio económico e cultural)

Canto aos grupos de 1º de Bacharelato aos que vai destinada esta programación, contamos con 3: o grupo A, composto por 32 alumnos/as; o grupo B, composto por 33; e o grupo C, composto tamén por 33. A ratio, como pode apreciarse, é elevada, aspecto este que sempre xoga en contra dunha debida atención á diversidade,

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Adquirir unha perspectiva global, sistémica e transdisciplinaria á hora de identificar problemas e formular cuestións fundamentais e de actualidade, analizando e categorizando os seus múltiples aspectos, distinguindo o máis substancial do accesorio, e integrando información e ideas de distintos ámbitos disciplinares, desde a perspectiva fundamental da filosofía, para recoñecer a radicalidade e transcendencia de tales cuestións, así como a necesidade de afrontalas para desenvolver unha vida reflexiva e consciente de si, e para tratar estes problemas complexos de modo crítico, creativo e transformador.	2-3				12-40	1-3-4		1
OBX2 - Buscar, xestionar, interpretar, producir e transmitir correctamente información relativa a cuestións filosóficas, a partir da análise e interpretación de textos e outras formas de expresión filosófica e cultural, do emprego contrastado e seguro de fontes, o uso e análise rigoroso destas, o emprego de procedementos elementais de investigación e comunicación, e o uso e valoración adecuada de argumentos e estruturas argumentais para apreciar distintos tipos de discurso, desenvolver unha actitude indagadora, autónoma, rigorosa e creativa no ámbito da reflexión filosófica, e evitar así modos dogmáticos, falaces e nesgados de soste opinións e hipóteses.	1-2-3-5		1	1-3	40	3	3	
OBX3 - Practicar o exercicio do diálogo filosófico de maneira rigorosa, crítica, tolerante e empática, interiorizando as pautas éticas e formais que este require, mediante a participación en actividades grupais e a través da formulación dialóxica das cuestións filosóficas, para promover o contraste e intercambio de ideas e o exercicio dunha cidadanía activa e democrática.	1-5		1		31	2-3		1-32

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Recoñecer o carácter plural das concepcións, ideas e argumentos arredor de cada un dos problemas fundamentais da filosofía, comprendendo as principais ideas e teorías filosóficas das máis importantes pensadoras e pensadores, mediante a análise crítica e dialéctica das diversas teses relevantes e dos problemas fundamentais aos que estas responden, para xerar unha concepción complexa e non dogmática das devanditas cuestións e ideas e formarse unha visión rigorosa e persoal do que significa a filosofía, da súa riqueza e influencia cultural e histórica, e da súa achega ao patrimonio común, promovendo así unha actitude aberta, tolerante e comprometida coa resolución racional e pacífica dos conflitos.	2-5					1-2-3		2

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Saiamos da caverna!	Introdución ao saber filosófico entre as diferentes formas de coñecemento humano.	11	15	X		
2	O animal biuterino	Introducción a reflexión filosófica sobre o ser humano	11	10	X		
3	A muller non nace, faise	Análise crítico das ausencias e discriminacións que cuestionan a tradición.	12	12	X		
4	Isto non é unha pipa (parte I)	Introdución a reflexión filosófica sobre o coñecemento: que é que, tipos....	12	10		X	
5	A verdade pode ser contagiosa	Agumentación formalmente válida, informal, incorrecta.	8	8		X	
6	Isto non é unha pipa (parte II)	Introdución a reflexión filosófica sobre a realidade.	12	15		X	
7	Ou convivimos ou malvivimos (parte I)	Introdución a reflexión filosófica sobre as diferentes concepción morais e éticas	12	15			X
8	Ou convivimos ou malvivimos (parte II)	Introdución a reflexión filosófica sobre o ben común.	12	10			X
9	Morrín pola beleza	Introdución a reflexión filosófica sobre a beleza e a arte	10	10			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Saiamos da caverna!	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Recoñecer a radicalidade e transcendencia dos problemas filosóficos mediante o seu recoñecemento, análise e reformulación en textos e outros medios de expresión, tanto filosóficos como literarios, históricos, científicos, artísticos ou relativos a calquera outro ámbito cultural.	Comprender e reformular textos filosóficos e diferenciarlos dos históricos, literarios, artísticos ou científicos		
CA1.2 - Afrontar cuestións e problemas complexos, de carácter fundamental e de actualidade, de modo interdisciplinario, sistemático e creativo, utilizando conceptos, ideas e procedementos provenientes de distintos campos do saber, e orientándoos e articulándoos criticamente desde unha perspectiva filosófica.	Articula un ensaio crítico empregando conceptos filosóficos		
CA1.3 - Demostrar un coñecemento práctico dos procedementos elementais da investigación filosófica e desenvolver unha actitude indagadora, autónoma e activa no ámbito da reflexión filosófica, a través de tarefas como a identificación de fontes fiables, a procura eficiente e segura de información, e a correcta organización, deseño, análise, interpretación, avaliación, produción e comunicación desta, tanto dixitalmente como a través de medios máis tradicionais en forma de produtos orixinais, tales como traballos de investigación, disertacións, comentarios de texto ou outros discursos argumentativos, orais e escritos, sobre cuestións e problemas filosóficos, demostrando un uso correcto de normas e pautas lóxicas, retóricas e argumentativas.	Busca, analiza e expón de xeito correcto a información e as fontes de información que emprega para desenvolver as taboas.	PE	100
CA1.5 - Xerar unha concepción complexa e non dogmática do que supón a filosofía como saber fundamental, crítico e universal, distinguíndoo doutros saberes e actividades humanas, e valorando a súa vixencia no momento actual, comprendendo os pensamentos sobre o momento actual como froito dun proceso dinámico e sempre aberto de reflexión e diálogo filosófico.	Definir de xeito claro e rigoroso as características e instrumentos fundamentais da filosofía		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A reflexión filosófica sobre a propia filosofía. O problema filosófico da definición de filosofía. - Características da filosofía. - Concepcións da filosofía. - A tradición filosófica. - Breve síntese das grandes épocas históricas da filosofía. - A variedade de intereses, temas e perspectivas empregadas no facer filosófico. - A filosofía como saber.

Contidos

- A filosofía como experiencia humana. A necesidade humana de lle dar sentido racional á realidade, ás nosas accións e ao noso ser social.
- Filosofía e infancia: a infancia como momento propicio para a experiencia filosófica.
- Comparación con outros campos do saber: mitoloxía, relixión, ciencia, saber común, razón poética.
- As grandes subdisciplinas da filosofía: os saberes filosóficos tradicionais.
- Os métodos da filosofía.
- O traballo filosófico.
- Uso e análise crítico de fontes.
- O traballo con textos filosóficos: comprensión e interpretación.
- O traballo con materiais non filosóficos: a identificación de problemas filosóficos.
- A argumentación sólida como base do pensamento e o diálogo filosóficos.
- A investigación e a disertación filosóficas.
- O sentido da filosofía no século XXI.
- Sentido e finalidade da filosofía.
- A vixencia da reflexión filosófica ante os retos do século XXI.
- Novos temas e áreas actuais de investigación filosófica.

UD	Título da UD	Duración
2	O animal biuterino	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Promover o contraste e intercambio de ideas e a práctica dunha cidadanía activa e democrática a través da participación en actividades grupais, en especial o exercicio do diálogo racional, respectuoso, aberto e construtivo, sobre cuestións e problemas filosoficamente relevantes, diálogo no que detectar e evitar modos dogmáticos, falaces e nesgados de soste opinións e hipóteses, recoñecendo a importancia da cooperación, o compromiso coa busca da verdade, o respecto á pluralidade e o rexeitamento de toda actitude discriminatoria ou arbitraria, aplicando os devanditos principios á práctica argumentativa e ao diálogo cos demais.	Nos traballos en grupo intercambia ideas, aporta de xeito construtivo e argumenta de xeito oral e escrito as súas aportacións.	PE	100

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Xerar unha concepción complexa e non dogmática do que supón a filosofía como saber fundamental, crítico e universal, distinguíndoo doutros saberes e actividades humanas, e valorando a súa vixencia no momento actual, comprendendo os pensamentos sobre o momento actual como froito dun proceso dinámico e sempre aberto de reflexión e diálogo filosófico.	Xera unha reflexión acerca do que é a filosofía e a antropoloxía distinguíndoa doutros saberes.		
CA1.6 - Adquirir e demostrar un coñecemento significativo das ideas e teorías filosóficas sobre o ser humano, o fundamento, valor e sentido da súa existencia e a súa realidade, dalgunhas das máis importantes pensadoras e pensadores da historia, mediante a aplicación e a análise crítica daquelas no contexto da práctica individual ou colectiva da indagación filosófica.	Analiza criticamente mediante unha exposición escrita ou oral as teorías filosóficas do ser humano, así como as pensadoras e pensadores máis relevantes.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O ser humano como suxeito da experiencia filosófica e como obxecto principal da reflexión filosófica. - As grandes concepcións filosóficas sobre o ser humano. - A filosofía e a existencia humana. - O debate sobre a xénese e a definición da natureza humana. - A especificidade natural do Homo sapiens. - Os condicionantes históricos, sociais e culturais que nos fan ser como somos. - Personalidade e identidade persoal. - A estrutura psicossomática da personalidade. - Ámbitos do psiquismo: sensibilidade, emotividade, desexos, volición e facultades cognitivas. - Consciencia e linguaxe. - O problema da identidade persoal: tipos e modos de identidade. - Máis alá dos límites humanos. A especulación sobre o transhumanismo.

UD	Título da UD	Duración
3	A muller non nace, faise	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Promover o contraste e intercambio de ideas e a práctica dunha cidadanía activa e democrática a través da participación en actividades grupais, en especial o exercicio do diálogo racional, respectuoso, aberto e construtivo, sobre cuestións e problemas filosoficamente relevantes, diálogo no que detectar e evitar modos dogmáticos, falaces e nesgados de soste opinións e hipóteses, recoñecendo a importancia da cooperación, o compromiso coa busca da verdade, o respecto á pluralidade e o rexeitamento de toda actitude discriminatoria ou arbitraria, aplicando os devanditos principios á práctica argumentativa e ao diálogo cos demais.	Nos traballos en grupo intercambia ideas, aporta de xeito construtivo e argumenta de xeito oral e escrito as súas aportacións.		
CA1.6 - Adquirir e demostrar un coñecemento significativo das ideas e teorías filosóficas sobre o ser humano, o fundamento, valor e sentido da súa existencia e a súa realidade, dalgunhas das máis importantes pensadoras e pensadores da historia, mediante a aplicación e a análise crítica daquelas no contexto da práctica individual ou colectiva da indagación filosófica.	Analiza criticamente mediante unha exposición escrita ou oral as teorías filosóficas do ser humano, así como as pensadoras e pensadores máis relevantes.	PE	100
CA1.7 - Analizar problemas éticos e políticos fundamentais e de actualidade mediante a exposición crítica e dialéctica de distintas posicións filosoficamente pertinentes na súa interpretación e resolución, desenvolvendo así o xuízo propio e a autonomía moral, mediante a análise filosófica dos devanditos problemas, considerando as distintas posicións en disputa, e elaborando, argumentando, expoñendo e sometendo ao diálogo cos demais as propias teses respecto diso.	Elabora unha argumentación razonada oral e escrita algún dos problemas filosóficos máis relevantes da historia, desenvolvendo ao mesmo tempo unha opinión persoal		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - As ausencias de colectivos e as posibles discriminacións que cuestionan a tradición. - Filosofía e condición social: a discriminación social. - Filosofía e xénero: a discriminación da muller na historia da filosofía. - Filosofía e eurocentrismo: a discriminación étnico-cultural. - O traballo filosófico. - Uso e análise crítico de fontes. - O traballo con textos filosóficos: comprensión e interpretación. - O traballo con materiais non filosóficos: a identificación de problemas filosóficos. - A argumentación sólida como base do pensamento e o diálogo filosóficos. - A investigación e a disertación filosóficas.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O sentido da filosofía no século XXI. - A vixencia da reflexión filosófica ante os retos do século XXI. - Novos temas e áreas actuais de investigación filosófica.

UD	Título da UD	Duración
4	Isto non é unha pipa (parte I)	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Recoñecer a radicalidade e transcendencia dos problemas filosóficos mediante o seu recoñecemento, análise e reformulación en textos e outros medios de expresión, tanto filosóficos como literarios, históricos, científicos, artísticos ou relativos a calquera outro ámbito cultural.	Analiza de xeito argumental a transcendencia dos problemas filosóficos e a súa relación con algunha disciplina.	PE	100
CA2.2 - Afrontar cuestións e problemas complexos, de carácter fundamental e de actualidade, de modo interdisciplinario, sistemático e creativo, utilizando conceptos, ideas e procedementos provenientes de distintos campos do saber, e orientándoos e articulándoos criticamente desde unha perspectiva filosófica.	Argumenta sobre cuestión de actualidade empregando conceptos filosóficos.		
CA2.6 - Abordar desde distintas perspectivas e disciplinas o problema filosófico do coñecemento en xeral e do coñecemento científico e tecnolóxico en particular, identificando e analizando de xeito crítico, complexo e rigoroso as ideas e teorías filosóficas que algunhas das máis importantes pensadoras e pensadores da historia propuxeron para interpretaralo, a través da análise comparativa dos argumentos, principios, metodoloxías e enfoques das devanditas teses e teorías.	Compara cuestións concretas dos diferentes teorías sobre o coñecemento de xeito argumentado.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O problema filosófico do coñecemento. - Definición, posibilidade e límites do coñecemento. - A teoría do coñecemento: racionalismo, empirismo e outras teorías. - A dimensión social e política do coñecemento. - O papel da muller na ciencia e nos outros saberes. - Coñecemento e interese.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Saber e poder. - A tecnociencia contemporánea.

UD	Título da UD	Duración
5	A verdade pode ser contaxiosa	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Demostrar un coñecemento práctico dos procedementos elementais da investigación filosófica e desenvolver unha actitude indagadora, autónoma e activa no ámbito da reflexión filosófica, a través de tarefas como a identificación de fontes fiables, a procura eficiente e segura de información, e a correcta organización, deseño, análise, interpretación, avaliación, produción e comunicación desta, tanto dixitalmente como a través de medios máis tradicionais en forma de produtos orixinais, tales como traballos de investigación, disertacións, comentarios de texto ou outros discursos argumentativos, orais e escritos sobre cuestións e problemas filosóficos, demostrando un uso correcto de normas e pautas lóxicas, retóricas e argumentativas.	Emprega medios dixitais axeitadamente á hora da exposición de contidos, así como unha exposición oral e escrita coherente dos mesmos.	PE	100
CA2.4 - Promover o contraste e intercambio de ideas e a práctica dunha cidadanía activa e democrática a través da participación en actividades grupais, en especial o exercicio do diálogo racional, respectuoso, aberto e construtivo, sobre cuestións e problemas filosoficamente relevantes, diálogo no que detectar e evitar modos dogmáticos, falaces e nesgados de soste opinións e hipóteses, recoñecendo a importancia da cooperación, o compromiso coa busca da verdade, o respecto á pluralidade e o rexeitamento de toda actitude discriminatoria ou arbitraria, aplicando os devanditos principios á práctica argumentativa e ao diálogo cos demais.	Nos traballos en grupo intercambia ideas, aporta de xeito construtivo e argumenta de xeito oral e escrito as súas aportacións.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A verdade como obxectivo do coñecemento. - As teorías da verdade. - O fenómeno da desinformación e a «posverdade». - O razoamento e a argumentación.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A argumentación formalmente válida: a lóxica formal. Simbolización, táboas de verdade, e dedución natural da lóxica proposicional. - A argumentación informal. - A argumentación incorrecta: falacias e nesgos cognitivos. - O saber científico: definición, demarcación e metodoloxías científicas. A filosofía da ciencia: natureza, problemas e límites do coñecemento científico.

UD	Título da UD	Duración
6	Isto non é unha pipa (parte II)	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Tomar consciencia da riqueza e influencia do pensamento filosófico sobre a realidade e a existencia, e outros problemas metafísicos, identificando e analizando as principais ideas e teorías filosóficas en textos ou documentos pertencentes a ámbitos culturais diversos, así como poñéndoas en relación con experiencias, accións ou acontecementos comúns e de actualidade.	Analiza as ideas principais dun textos filosófico e ponas en relación con outros problemas principais da filosofía ou da actualidade.	PE	100
CA2.6 - Abordar desde distintas perspectivas e disciplinas o problema filosófico do coñecemento en xeral e do coñecemento científico e tecnolóxico en particular, identificando e analizando de xeito crítico, complexo e rigoroso as ideas e teorías filosóficas que algunhas das máis importantes pensadoras e pensadores da historia propuxeron para interpretaralo, a través da análise comparativa dos argumentos, principios, metodoloxías e enfoques das devanditas teses e teorías.	Compara cuestións concretas dos diferentes teorías sobre o coñecemento de xeito argumentado.		
CA2.7 - Comprender e apreciar a importancia da solidez e validez das formas argumentativas, a partir da súa análise tanto formal como informal, e identificar as falacias e os nesgos que se poden encontrar en textos ou documentos pertencentes a ámbitos culturais diversos, como usos argumentativos ilexítimos, explicando a natureza ou mecanismo das devanditas falacias e nesgos.	Analiza de xeito formal e informal a argumentación textual e identifica as falacias e nesgos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O problema metafísico do real. - Aparencia e realidade. As realidades virtuais. - Unidade e pluralidade.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Categorías e modos de ser. - Entidades físicas e obxectos ideais: o problema dos universais. - O problema filosófico do tempo e do cambio. - O problema mente-corpo desde a Idade Moderna á intelixencia artificial. - O problema do determinismo. Necesidade, azar e liberdade. - O problema filosófico da existencia de Deus. - Teísmo, ateísmo e agnosticismo.

UD	Título da UD	Duración
7	Ou convivimos ou malvivimos (parte I)	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Recoñecer a radicalidade e transcendencia dos problemas filosóficos mediante o seu recoñecemento, análise e reformulación en textos e outros medios de expresión, tanto filosóficos como literarios, históricos, científicos, artísticos ou relativos a calquera outro ámbito cultural.	Comprender e reformular textos filosóficos e diferenciarlos dos históricos, literarios, artísticos ou científicos		
CA3.2 - Afrontar cuestións e problemas complexos, de carácter fundamental e de actualidade, de modo interdisciplinario, sistemático e creativo, utilizando conceptos, ideas e procedementos provenientes de distintos campos do saber, e orientándoos e articulándoos criticamente desde unha perspectiva filosófica.	Articula un ensaio crítico empregando conceptos filosóficos		
CA3.3 - Demostrar un coñecemento práctico dos procedementos elementais da investigación filosófica e desenvolver unha actitude indagadora, autónoma e activa no ámbito da reflexión filosófica, a través de tarefas como a identificación de fontes fiables, a procura eficiente e segura de información, e a correcta organización, deseño, análise, interpretación, avaliación, produción e comunicación desta, tanto dixitalmente como a través de medios máis tradicionais en forma de produtos orixinais, tales como traballos de investigación, disertacións, comentarios de texto ou outros discursos argumentativos, orais e escritos, sobre cuestións e problemas filosóficos, demostrando un uso correcto de normas e pautas lóxicas, retóricas e argumentativas.	Busca, analiza e expón de xeito correcto a información e as fontes de información que emprega para desenvolver as taboas.	PE	100

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.4 - Promover o contraste e intercambio de ideas e a práctica dunha cidadanía activa e democrática a través da participación en actividades grupais, en especial o exercicio do diálogo racional, respectuoso, aberto e construtivo sobre cuestións e problemas filosoficamente relevantes, diálogo no que detectar e evitar modos dogmáticos, falaces e nesgados de soste opinións e hipóteses, recoñecendo a importancia da cooperación, o compromiso coa busca da verdade, o respecto á pluralidade e o rexeitamento de toda actitude discriminatoria ou arbitraria, aplicando os devanditos principios á práctica argumentativa e ao diálogo cos demais.	Nos traballos en grupo intercambia ideas, aporta de xeito construtivo e argumenta de xeito oral e escrito as súas aportacións.		
CA3.6 - Analizar problemas éticos e políticos fundamentais e de actualidade mediante a exposición crítica e dialéctica de distintas posicións filosoficamente pertinentes na súa interpretación e resolución, desenvolvendo así o xuízo propio e a autonomía moral, mediante a análise filosófica dos devanditos problemas, considerando as distintas posicións en disputa e elaborando, argumentando, expoñendo e sometendo ao diálogo cos demais as propias teses respecto diso.	Dialoga e expón de xeito escrito as diferentes posturas éticas e morais, relacionadas dos dilemas morais que se presentan na actualidade, elaborando así mesmo un xuízo argumentado e propio.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O feito ético e a razón práctica. - Separación entre ética, moral e dereito: racionalidade ética, conciencia moral e lexitimidade política. - A liberdade como condición para o diálogo ético e o xuízo moral. - Metaética e ética normativa. - Cognitivismo ético fronte ao emotivismo e o intuicionismo. - Formalismo ético fronte a materialismo ético. - Universalismo e relativismos éticos. - Ética do coidado: necesidade de igualdade efectiva de dereitos entre mulleres e homes. - Éticas aplicadas. - A valoración das accións á marxe da moral: alén do ben e do mal. - Problemas éticos actuais. - A guerra, o terrorismo e outras formas de violencia. - As desigualdades e a pobreza. - A discriminación e o respecto polas minorías. - Problemas ecosociais e medioambientais.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Os dereitos humanos e a posibilidade dunha ética universal de mínimos: entre a ética e o dereito. - Orixe, lexitimidade e vixencia. - Xeracións dos dereitos humanos. - Os dereitos da infancia. - Dereitos dos animais.

UD	Título da UD	Duración
8	Ou convivimos ou malvivimos (parte II)	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Afrontar cuestións e problemas complexos, de carácter fundamental e de actualidade, de modo interdisciplinario, sistemático e creativo, utilizando conceptos, ideas e procedementos provenientes de distintos campos do saber, e orientándoos e articulándoos criticamente desde unha perspectiva filosófica.	Articula un ensaio crítico empregando conceptos filosóficos	PE	100
CA3.4 - Promover o contraste e intercambio de ideas e a práctica dunha cidadanía activa e democrática a través da participación en actividades grupais, en especial o exercicio do diálogo racional, respectuoso, aberto e construtivo sobre cuestións e problemas filosoficamente relevantes, diálogo no que detectar e evitar modos dogmáticos, falaces e nesgados de soste opinións e hipóteses, recoñecendo a importancia da cooperación, o compromiso coa busca da verdade, o respecto á pluralidade e o rexeitamento de toda actitude discriminatoria ou arbitraria, aplicando os devanditos principios á práctica argumentativa e ao diálogo cos demais.	Nos traballos en grupo intercambia ideas, aporta de xeito construtivo e argumenta de xeito oral e escrito as súas aportacións.		
CA3.5 - Adquirir e demostrar un coñecemento significativo das ideas e teorías filosóficas sobre o ser humano, o fundamento, valor e sentido da súa existencia e a súa realidade, dalgunhas das máis importantes pensadoras e pensadores da historia, mediante a aplicación e a análise crítica daquelas no contexto da práctica individual ou colectiva da indagación filosófica.	Expón de xeito oral e escrito a influencia das diferentes pensadoras e pensadores ao longo da historia da filosofía.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.6 - Analizar problemas éticos e políticos fundamentais e de actualidade mediante a exposición crítica e dialéctica de distintas posicións filosoficamente pertinentes na súa interpretación e resolución, desenvolvendo así o xuízo propio e a autonomía moral, mediante a análise filosófica dos devanditos problemas, considerando as distintas posicións en disputa e elaborando, argumentando, expoñendo e sometendo ao diálogo cos demais as propias teses respecto diso.	Dialoga e expón de xeito escrito as diferentes posturas éticas e morais, relacionadas dos dilemas morais que se presentan na actualidade, elaborando así mesmo un xuízo argumentado e propio.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O ser humano como animal político. - Os fundamentos da organización social e do poder político: naturalismo, iusnaturalismo e contractualismo. - Definición do político: legalidade e lexitimidade. - Os principios políticos fundamentais: igualdade e liberdade; individuo e Estado; traballo, propiedade e distribución da riqueza. - O debate político contemporáneo: liberalismo, utilitarismo e comunitarismo. - Cidadanía e Estado de benestar. - Xustiza e democracia. - A xustiza como problema filosófico. - A reflexión filosófica sobre a democracia. - Ideais, utopías e distopías. - Os movementos sociais e políticos. - O feminismo e a perspectiva de xénero.

UD	Título da UD	Duración
9	Morrín pola beleza	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Recoñecer a radicalidade e transcendencia dos problemas filosóficos mediante o seu recoñecemento, análise e reformulación en textos e outros medios de expresión, tanto filosóficos como literarios, históricos, científicos, artísticos ou relativos a calquera outro ámbito cultural.	Comprender e reformular textos filosóficos e diferenciarlos dos históricos, literarios, artísticos ou científicos		
CA3.2 - Afrontar cuestións e problemas complexos, de carácter fundamental e de actualidade, de modo interdisciplinario, sistemático e creativo, utilizando conceptos, ideas e procedementos provenientes de distintos campos do saber, e orientándoos e articulándoos criticamente desde unha perspectiva filosófica.	Articula un ensaio crítico empregando conceptos filosóficos		
CA3.7 - Desenvolver a sensibilidade e a comprensión crítica da arte e outras manifestacións e actividades con valor estético mediante o exercicio do pensamento filosófico sobre a beleza e a creación artística, contribuíndo así á educación dos sentimentos e ao desenvolvemento dunha actitude reflexiva con respecto á linguaxe e sentido das imaxes, e xerando un adecuado equilibrio entre o aspecto racional e emotivo na consideración destes problemas filosóficos do ámbito da estética, a través da reflexión expresa arredor da arte, e doutras actividades ou experiencias con valor estético, e a análise do papel das imaxes e a linguaxe audiovisual na cultura contemporánea.	Reflexiona de xeito oral e escrito cuestións de relevancia arredor da crítica e do papel das imaxes, arte e linguaxe audiovisual.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Definición, ámbitos e problemas da estética: arte, beleza e gusto. - Teorías sobre a beleza e a arte. - Teorías clásicas e modernas sobre a beleza e a arte. - Teorías e problemas estéticos contemporáneos. - A relación do estético con outros ámbitos da cultura: a reflexión sobre a imaxe e a cultura audiovisual. - A estética e as súas implicacións filosóficas coa ética e a política. - Ética e estética. - O papel político da arte.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Defendemos aquí unha aproximación construtivista á aprendizaxe, en virtude da cal é o propio alumnado o que, a partir da súa experiencia e dos seus coñecementos previos, isto é, da súa bagaxe, constrúe de maneira significativa a súa aprendizaxe ao verse impelido a reacomodar perpetuamente, nun continuado conflito cognitivo altamente frutífero, os esquemas mentais que xa posúe a aqueles outros que portan os novos coñecementos, ampliando así cada vez máis a complexidade dos seus armazóns cognitivos. Seguindo, polo tanto, as teorías da aprendizaxe significativa de Ausubel (amplamente aceptadas pola comunidade educativa), é fundamental que as materias interpelen ao alumnado, o cal só grazas a esa interpelación será capaz de relacionar as novas aprendizaxes coas xa adquiridas, reaxustando e reconstruíndo desta maneira a súa visión do mundo. Consideramos ademais que este plantexamento metodolóxico é especialmente axeitado para a Filosofía, xa que o que se pretende con ela é que o alumnado constrúa unha cosmovisión propia, sólida, lúcida e crítica.

Sendo este o marco no que nos movemos, a metodoloxía que aplicaremos se basea nos seguintes principios:

- Será esencialmente participativa e interactiva co obxectivo de integrar ao alumnado nos procesos de E-A, fomentando a súa responsabilidade e incrementando o seu interese, para o cal se lle incitará a que exprese as súas opinións, ideas e suxestións sobre os temas que se tratan, pois só nunha atmósfera adecuada que permita a comunicación bidireccional entre a profesora e o/a alumno/a será posible coñecer os seus intereses e expectativas, aspecto que consideramos fundamental para o exercicio da función docente.

- Outro principio metodolóxico, de capital importancia nunha sociedade na que impera a excesiva especialización, será o da interdisciplinabilidade, o cal implica o establecemento de conexións entre as distintas materias e a articulación conxunta das distintas disciplinas con vistas a que o coñecemento do alumnado sexa global e non fragmentario.

- Tamén se operará co principio de mediación, que responde á necesidade de que a profesora sexa ante todo unha facilitadora da aprendizaxe, actuando de ponte entre a estrutura cognitiva do/da alumno/a e os contidos da ensinanza.

- E, por último, atendendo tamén ás peculiaridades da nosa materia, porase especial énfase en aproximarnos ás problemáticas a traballar desde unha perspectiva dialéctica, de tal modo que sexa no diálogo na aula, concebida como micro-ágora, onde se alumbren as distintas respostas posibles aos asuntos abordados.

Estratexias metodolóxicas

Tendo presentes estes principios, as estratexias metodolóxicas que poremos en marcha son as seguintes:

- Ao comezo do curso presentarase a materia, explicando as súas características, os obxectivos, os contidos, a metodoloxía e os criterios de avaliación que se van aplicar. Tamén se procurará activar a curiosidade pola Filosofía, unha disciplina cuio sentido pode descoñecer, en principio, o alumnado, dado o pragmatismo que impera na actualidade.

- Á hora de establecer a metodoloxía a seguir en cada unha das unidades didácticas, seguirase o seguinte patrón:

- ¿ Exploración da situación de partida do alumnado cun dobre obxectivo: descubrir o nivel de coñecementos previos que posúe sobre o tema en cuestión e detectar ideas preconcebidas acerca deste.

- ¿ Utilización nas explicacións de exemplos relacionados co ámbito do alumnado para que se sinta implicado e interveña, empregando con frecuencia tanto extractos da prensa diaria a fin de manter o contacto permanente coa actualidade como tamén as TICs en tanto en canto constitúen un compoñente central da realidade tal e como se configura a día de hoxe.

- ¿ Introducción, en cada tema, de cambios de ritmo e emprego de recursos diversos para evitar a monotonía no proceso de E-A.

¿ Planificación e execución dunha gran variedade de actividades de E-A (comentarios de texto, debates, lectura de textos xornalísticos e literarios, visionado de películas, etc.) para dinamizar o funcionamento da aula e enriquecer a aprendizaxe.

¿ Organización do espazo (na medida en que a situación da pandemia o permita) en función das actividades que se desenvolvan. O espazo fundamental será a aula, que se adaptará ás esixencias da actividade que se leva a cabo; por exemplo mediante a conversión da mesma nunha modesta sala de proxección grazas aos dispositivos informáticos e electrónicos cos que actualmente están dotadas as aulas. Outros lugares de uso posible serán a biblioteca e o patio (aula circular), como escenario posible onde ensaiar en ocasións a reflexión

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Apuntamentos propios do profesorado
Libros de lectura
Ordenador conectado a internet, proxector, altavoces
Aula virtual da materia

Tras a toma de contacto con diferentes materiais proporcionados por diversas editoriais de libros de texto, decídese elaborar por conta propia o material didáctico, se ben nos serviremos puntualmente, polas virtudes atopadas no mesmo, do libro Filosofía y ciudadanía de Akal (con ISBN 978-84-460-33011),o cal, ao non estar debidamente actualizado ao currículo vixente, será contrastado con outros libros. Así mesmo, recorreremos con frecuencia, pola amenidade dos seus plantexamentos, ao Antimanual de Filosofía de Michel Onfray, pensado para o alumnado de secundaria.

Outros recursos e materiais que empregaremos son os seguintes:

- Novelas (Fahreneit 451, 1984 e Un mundo feliz).
- Películas (aínda por determinar).
- Cortometraxes e viñetas de Steve Cutts.
- Extractos de textos filosóficos.
- Prensa diaria e revistas especializadas.
- TICs: www.esponjiforme.com, www.cibernous.com, www.eduteka.org, videos de youtube de contido filosófico, etc.
- Impresos e documentos.
- Cadernos de traballo.

Ademais, estaremos alerta para identificar calquera material que se presente e que sexa susceptible de ser utilizado con aproveitamento didáctico.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Nas dúas primeiras semanas do curso realizarase unha proba escrita que consistirá na contestación a 10 preguntas de calado filosófico.

Servirá para avaliar tanto os coñecementos previos do alumnado como a súa capacidade na expresión escrita clara e rígorosa. Permitirá adaptar os procesos de ensino aprendizaxe aos rasgos específicos e individuais do alumnado.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	11	11	12	12	8	12	12	12	10	100
Proba escrita	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Criterios de cualificación:

Os criterios de cualificación serán os seguintes:

1. As probas escritas suporán o 60 % da cualificación global.
2. Os cuestionarios sobre as lecturas obrigatorias representarán o 30% da cualificación.
3. O 10% restante obterase das intervencións orais baseadas nunha argumentación clara, coherente e respectuosa das ideas, así como do traballo diario nas clases.

Redondeos. Para o cálculo das notas de cada avaliación, os redondeos faranse da seguinte maneira: a partir do medio punto, subirase ao enteiro inmediatamente superior e, de non acadarse ese 0,5, baixarase ao enteiro inmediatamente inferior.

Entenderase superada a avaliación cando o alumnado obteña unha cualificación igual ou superior ao 5, unha vez aplicados os criterios anteriores.

A nota da avaliación final será calculada como a media aritmética das notas das tres avaliacións parciais.

Criterios de recuperación:

Haberá unha recuperación para cada unha das avaliacións parciais (ao comezo do trimestre seguinte no caso das dúas primeiras e antes da avaliación ordinaria no caso da terceira). Se mediante estas recuperacións segue sen acadarse o 5 na avaliación ordinaria, no tempo comprendido entre esta e o remate do período lectivo realizarase unha proba de toda a materia. O 100% da avaliación extraordinaria recaerá sobre esa proba.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Non se dá esta circunstancia.

6. Medidas de atención á diversidade

A programación didáctica da materia Filosofía constitúe en si mesma un instrumento de atención á diversidade, xa que a organización das actividades de aprendizaxe e as propostas que estas conteñen están pensadas para que o seu desenvolvemento na aula favoreza a adaptación aos intereses, capacidades e motivacións do alumnado respectando sempre un traballo común de base e a intención formativa global que permita a consecución das competencias clave e dos obxectivos da etapa.

Dito isto, como medidas específicas de atención á diversidade, propoñemos as seguintes:

1º) O primeiro mecanismo que trataremos de poñer en marcha consiste en dispoñer dun deseño curricular tan aberto e flexible que, proporcionando unha formación común, atenda a cada alumno/a na súa singularidade.

2º) Mediante o desenvolvemento da acción tutorial, parte esencial da función docente, realizarase un seguimento persoal de todos/as os/as alumnos/as

3º) Por medio da avaliación inicial intentarase detectar o nivel de competencia curricular de cada alumno/a, como punto de partida de todo o proceso de E-A.

4º) Avaliarase constantemente tanto a metodoloxía como o material didáctico empregado co fin de coñecer en todo momento o seu nivel de adecuación ás circunstancias concretas de cada alumno/a.

5º) Combinarase o traballo individual (que permite a adaptación ao ritmo de aprendizaxe e ás características de cada alumno/a) e en grupo (que crea contextos de aprendizaxes colaborativos e axuda á aprendizaxe na responsabilidade da repartición de tarefas).

6º) Proponerse, en relación cos/as alumnos/as que o necesiten, actividades de reforzo, ampliación e recuperación.

7º) Desde o principio da diversidade, entendido tamén como criterio de equidade, actuaremos positivamente con aqueles/as alumnos/as que teñan máis dificultades. Por tanto, apelando ao concepto de *éxustiza correctiva* aristotélica, tratarase de prestar especial apoio a ditos/as alumnos/as.

8º) De ser pertinente, levaranse a cabo adaptacións curriculares. Ha de terse en conta, nembargantes, que, ao enmarcarse esta materia no ensino postobrigatorio, esas adaptacións serían non significativas e asegurárase en todo caso un nivel suficiente de consecución das capacidades que a Filosofía persegue.

9º) Realizarase un seguimento persoalizado do alumnado que non promocionou de curso.

Polo demais, para ofrecer a atención axeitada ao ANEAE (alumnado con necesidades específicas de apoio educativo), contaremos sempre co apoio e o asesoramento do Departamento de Orientación, así como de todos os profesionais especializados que en cada caso poidan servirnos de axuda.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Comprensión lectora	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.3 - Comunicación audiovisual	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.4 - Competencia dixital	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Emprendemento social	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Fomento do espírito crítico e científico	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.7 - Educación emocional e en valores	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.8 - Igualdade de xénero	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.9 - Creatividade	X	X	X	X	X	X	X	X

	UD 9
ET.1 - Comprensión lectora	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X
ET.3 - Comunicación audiovisual	X
ET.4 - Competencia dixital	X
ET.5 - Emprendemento social	X
ET.6 - Fomento do espírito crítico e científico	X
ET.7 - Educación emocional e en valores	X
ET.8 - Igualdade de xénero	X
ET.9 - Creatividade	X

Observacións:

Seguindo o dictum kantiano polo cal "non se aprende Filosofía, senón que se aprende a filosofar", cremos que a actividade filosófica debe recrearse dentro da aula e que a esa actividade lle é inherente o traballo dos elementos transversais na medida en que propicia a reflexión crítica, promocionando conceptos e valores que sustentan a liberdade, a xustiza e a igualdade efectiva entre homes e mulleres. En tanto en canto un exercicio tal de reflexión crítica esixe confrontar a cosmovisión propia coas alleas, conduce tamén ao recoñecemento e respecto da diversidade intercultural, rexeitando así calquera tipo de violencia, sexa terrorista, xenófoba, homófoba ou machista.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición
Visita ao Museo do Pobo Galego	Excursión a Santiago de Compostela para realizar unha visita guiada polo museo etnográfico
Visita ao Museo de Pontevedra	Excursión a Pontevedra para realizar unha visita de dito museo
III Certame filosófico sobre o amor	Exercicio filosófico de deconstrución do amor romántico co motivo da celebración do 14 de febreiro

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas a partir dos elementos do currículo.
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.
4. Adecuación da secuencia de traballo na aula.
5. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.
6. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.
7. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.
8. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación
9. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final
10. Adecuación do desenvolvementos dos contidos ao ritmo de aprendizaxe do alumnado

Descrición:

Cada indicador valorarase nunha escala do 1 ao 4, indicando o 1 a menor consecución e o 4 a maior.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Farase, na medida do posible, un seguimento a través da aplicación Proens.

9. Outros apartados

1. Reflexión final

Quero deixar constancia de que, ao meu xuízo, levar a planificación dos elementos curriculares ao paroxismo, tendencia á que parece empurrar a crecente burocratización da ensinanza, lle quita toda a utilidade a esa planificación (en principio indubidablemente necesaria), converténdoa nunha monstrosa colección de ítems tan inservible como irreal (por non dicir absurda). Co propósito de ilustrar como a hipertrofia de pautas pretendidamente técnicas para levar a cabo unha tarefa pode chegar a comprometer a efectiva execución da mesma, remito ás "Instrucciones para subir una escalera" de Julio Cortázar (texto que verdadeiramente inspira, en profundidade, o presente documento): <https://ciudadseva.com/texto/instrucciones-para-subir-una-escalera/>